17 NAPRAVI PRATEĆI MATERIJAL ZA SVOJU TURU

Težina

Srednje

Trajanje

10 min.

Alati/Materijal

- Finalni sadržaj tvoje ture
- Beleške koje si koristio pri kreiranju ture
- Lista resursa korišćenih za kreiranje ture

Ciljevi / Ishodi

- Razumeš ulogu pratećeg materijala
- Napraviš jasne prateće listove koji drugima pomažu da vode i koriste tvoju turu

1) Koja je svrha pratećeg materijala?

Napraviti turu i podeliti je sa prijateljima i porodicom već je sjajan korak u istraživanju i promociji tvog kulturnog nasleđa! Ali sada zamisli da odeš korak dalje... Tvoja tura može se koristiti u školi, omladinskom centru, na događaju u zajednici, lokalnom festivalu ili je može koristiti druga grupa mladih koja želi da napravi sopstvenu turu. U tim situacijama prateći materijal postaje ključni deo tvog projekta. On ne ponavlja sadržaj ture. Umesto toga pomaže nastavnicima, omladinskim radnicima, organizatorima događaja, mladima... da razumeju kako da koriste tvoju turu, vode učesnike i prošire iskustvo oko nje.

Ideja je da se **pomogne osobi koja koristi tvoju turu da:**

-Pripremi učesnike **pre** ture
-Vodi interakcije **tokom** ture
-Podstakne razmišljanje **nakon** nje

Zamisli ga kao:

Kompas

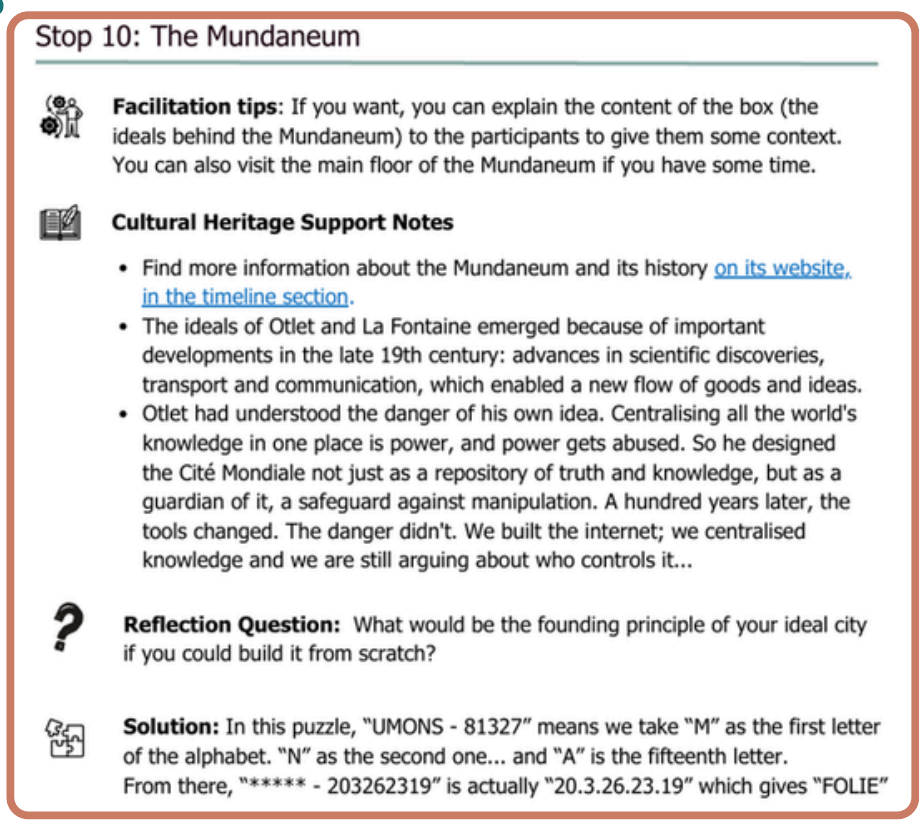
Komplet za pripremu

Scenario iza kulisa tvoje ture

Sufinansira Evropska unija

Drugim rečima, zamisli da spremaš turu za nekoga ko će je voditi prvi put. Prateći materijal treba da mu pruži sve što je potrebno da razume kako iskustvo funkcioniše, sa sigurnošću vodi učesnike i izvuče maksimum iz svake aktivnosti. Ne moraš ni sam biti stručni voditelj: cilj je jednostavno da tvoja tura bude jasna i laka za korišćenje, čak i kada nisi tu da je vodiš.

Sve **model-ture** napravljene u okviru projekta uključuju prateći materijal. Pozivamo te da odeš na explorestories.eu – "Resources" – "Model Tours" da pogledaš jednu od njih i stekneš konkretniju predstavu o čemu govorimo. Ovde možeš pronaći i primer za jednu stanicu. Možeš ga koristiti kao inspiraciju i prilagoditi svojoj turi.

Stop 10: The Mundaneum

Facilitation tips: If you want, you can explain the content of the box (the ideals behind the Mundaneum) to the participants to give them some context. You can also visit the main floor of the Mundaneum if you have some time.

Cultural Heritage Support Notes

- Find more information about the Mundaneum and its history on its website, in the timeline section.
- The ideals of Otlet and La Fontaine emerged because of important developments in the late 19th century: advances in scientific discoveries, transport and communication, which enabled a new flow of goods and ideas.
- Otlet had understood the danger of his own idea. Centralising all the world's knowledge in one place is power, and power gets abused. So he designed the Cité Mondiale not just as a repository of truth and knowledge, but as a guardian of it, a safeguard against manipulation. A hundred years later, the tools changed. The danger didn't. We built the internet; we centralised knowledge and we are still arguing about who controls it...

Reflection Question: What would be the founding principle of your ideal city if you could build it from scratch?

Solution: In this puzzle, "UMONS - 81327" means we take "M" as the first letter of the alphabet. "N" as the second one... and "A" is the fifteenth letter. From there, "***** - 203262319" is actually "20.3.26.23.19" which gives "FOLIE"

2) Šta staviti unutra?

Opšte informacije

Prvo, počni sa opštim informacijama o svojoj turi. Omogući drugima da **razumeju tvoju aktivnost za 60 sekundi.** U nastavku možeš pronaći primer različitih kategorija koje preporučujemo da staviš na početak pratećeg materijala.

Sufinansira Evropska unija

General Information

Primary Themes: The ideal city through urban planning & design, safety, cleanliness, inclusion & social life, sustainability, governance & civic participation

Target Audience: From 16 years old, for a group of 3 to 25 people.
No prior knowledge necessary.

Languages: English, French, German, Serbian, Hungarian, Polish

City / Country: Mons, Belgium

Starting location: Place du Bastion Vert, Mons

Distance: 3,5 km

Estimated Duration
Pre-tour activity: 20-25 minutes
The tour: 2h30
Post-tour activity: 30 minutes

Material needed: At least one phone with internet connection for 2 people
Optional (see optional activity at the last stop): Post-its, pens.

Accessibility Level: Medium

1

Nakon toga dodaj **kratak opis svoje ture** (3–5 rečenica je dovoljno) i nekoliko ideja o tome šta učesnici mogu otkriti, o čemu mogu razmišljati ili šta mogu vežbati tokom ture. Na primer: otkrivanje dela lokalne istorije, preispitivanje stereotipa, pažljivije posmatranje grada ili razgovor o različitim tačkama gledišta.

Ubaci mapu svoje ture kako bi voditelj dobio pregled rute koju treba da prati. Napravi jasnu **listu stanica**, a za svaku od njih navedi naziv stanice, njenu lokaciju, vrstu planirane aktivnosti (vrsta zagonetke, vrsta sadržaja, digitalna ili ne...) i procenjeno vreme za tu stanicu. Najjasniji način da predstaviš sve ove informacije jeste tabela.

Sufinansira
Evropska unija

Završi tačkom o logistici koja obuhvata:

- **Pristupačnost:** utvrdi glavne prepreke sa kojima se posetilac može suočiti i daj korisne praktične informacije kad god je moguće. Ima li stepenica? Da li je trotoar pogodan za kolica? Da li je ruta blokirana? Da li se neka aktivnost mnogo oslanja na čitanje, gledanje, slušanje ili korišćenje ekrana na dodir? Ako uočiš prepreku, razmisli da li možeš da predložiš alternativu.

- **Bezbednost:** ima li nečega što bi moglo biti opasno tokom ture? Veoma prometna ulica? Deo sa malo prostora na trotoaru? Rizik od klizišta? Uske stepenice? Da li su potrebna prilagođavanja vremenskim uslovima?...

Najefikasniji pristup je da pažljivo posmatraš pristupačnost i bezbednost dok prolaziš turu, kada već imaš jasnu ideju o ruti kojom želiš da ideš.

Korisni digitalni alati

- **Canva:** napravi pregledan i privlačan izgled svog pratećeg materijala.
- **Words to Time:** koristi sajt „https://wordstotime.com/" da saznaš približno vreme potrebno za čitanje svog teksta.
- **Word Accessibility Checker:** proveri da li dokument ima uobičajene probleme sa pristupačnošću pre nego što ga podeliš.

Srž tvog pratećeg materijala

Srž tvog pratećeg materijala može se podeliti na 3 glavna dela: pre, tokom i posle ture.

Pre ture → Cilj ovde nije da podeliš sav sadržaj svoje ture, već da pripremiš scenu za doživljaj, probudiš radoznalost i pomogneš ljudima da se povežu sa onim što već znaju

Sufinansira Evropska unija

Format: interaktivan i zasnovan na diskusiji.

Moguće aktivnosti

- Postavi provokativno pitanje ili dilemu
- Pokaži sliku, citat ili kratku priču
- Brza brainstorming aktivnost
- Daj učesnicima misiju ili ulogu (urbani istraživači, pripovedači, testeri...)

Važna pitanja koja te mogu voditi

- Sa kakvim načinom razmišljanja učesnici treba da počnu?
- Koji klišei ili pretpostavke mogu da se preispitaju?
- Šta već znaju?
- Šta treba da znaju pre ture?

Tokom ture → Cilj je da voditeljima daš kratke osnovne informacije koje će im pomoći da vode razgovore tokom ture. Daj im dodatna uputstva koja im mogu zatrebati. Ovaj deo pratećeg materijala treba da pomogne učesnicima da uoče elemente, preispituju ih i dodatno razmišljaju tokom ture.

Format: svaka stanica može da sadrži sledeće delove (kada je relevantno)

Saveti za vođenje

- Objasni kako voditelj može da podrži učesnike tokom ture
- Predloži trenutke za diskusiju, pauze ili zajedničko razmišljanje
- Možeš uključiti:
- Podsticaje za posmatranje (npr. „Šta primećujete na ovoj fontani?") i smernice za diskusiju
- Informacije o tome kako podeliti grupu ili kako izvesti izazov kada je relevantno
- Predloge za prilagođavanje tempa ili dubine ture u zavisnosti od grupe

Sufinansira Evropska unija

→ Imaj na umu da ista aktivnost može funkcionisati različito u zavisnosti od toga ko učestvuje u tvojoj turi. Na primer:

- Mala grupa: omogućava više diskusije i individualni doprinos
- Velika grupa: često je dobra ideja podeliti učesnike u manje timove ili im dati različite uloge.
- Mlađi učesnici: koristi kraća uputstva i daj prednost posmatranju, kretanju i jednostavnim izazovima.
- Stariji učesnici: planiraj mesta za odmor, možeš uvesti detaljnije informacije ili otvorena pitanja za diskusiju

... ovo je vrsta informacija koje se mogu naći u tvom pratećem materijalu. Prilagodi svoja uputstva ciljnoj publici.

Prateće beleške o kulturnom nasleđu

Verovatno si prikupio više informacija nego što možeš uključiti u samu turu, i to je sasvim normalno. Ali taj dodatni materijal nije uzaludan: deo njega možeš iskoristiti kao prateći sadržaj da dodaš osnovne informacije, podstakneš diskusije i pomogneš posetiocima da dodatno istraže temu.

Ove beleške:

- Treba da **budu kratke**: koristi tačke nabrajanja ili kratke pasuse
- Treba da se fokusiraju na **zašto je mesto važno** u odnosu na glavne ciljeve i temu
- Mogu da sadrže **relevantne linkove** za dodatne informacije

Rešenja

Za svaku nedigitalnu zagonetku/izazov u tvojoj turi dodaj rešenje sa kratkim objašnjenjem. To možeš uraditi i za digitalne zagonetke, ali nije obavezno jer će odgovori najverovatnije već biti uključeni u interaktivni sadržaj. Slobodno dodaj sliku ako, na primer, učesnici treba da traže nešto na svom putu.

Pitanja za dalje istraživanje

Možeš postaviti i šira pitanja povezana sa svojim stanicama i opštom temom. Modeltura „Women in Mons, past and present" (Belgija) nudi dobar primer vrste pitanja koja možeš uključiti za dodatno razmišljanje.

Sufinansira Evropska unija

Posle ture → Cilj je da pomogneš učesnicima da se osvrnu, razmisle, pronađu smisao i povežu doživljaj sa današnjim svetom.

Format: uključi bar...

- Kratku **diskusiju** ili aktivnost posle ture (grupnu diskusiju, aktivnost rangiranja, krug razmišljanja...)
- Pitanje koje povezuje tvoju temu kulturnog nasleđa sa aktuelnim društvenim pitanjima

Primeri pitanja za razmišljanje:

- Šta ste danas otkrili?
- Šta vas je iznenadilo?
- Koje mesto ili priča vam je najviše ostala u sećanju? Zašto?
- Da li je ovo promenilo način na koji vidite grad?
- Koja pitanja još uvek imate?
- Koja pitanja iz prošlosti su i danas važna?

→ Možeš prikupiti i brze **povratne informacije** (npr. putem digitalnog formulara) da bi stalno unapređivao svoju turu. Već tri pitanja mogu biti veoma korisna:

- Šta vam se najviše dopalo?
- Da li je nešto bilo nejasno ili teško?
- Šta biste promenili ili dodali?

Na samom kraju dodaj listu korisnih referenci korišćenih u svom pratećem materijalu (npr. svaki sajt pomenut za dodatno istraživanje teme neke stanice). Nemoj da navodiš sve svoje resurse, zadrži samo ono što može biti relevantno i praktično za voditelje.

Sufinansira Evropska unija

3) Spreman da podeliš svoj prateći materijal?

Pre nego što podeliš svoj prateći materijal, proveri da li si uključio:

- □ Osnovne informacije o turi (glavna tema, trajanje, dužina, jezici...)
- □ Kratak opis onoga što će posetioci doživeti
- □ Mapu i jasnu listu stanica (sa procenjenim vremenom)
- □ Važne informacije o pristupačnosti i bezbednosti
- □ Ideju za pripremu učesnika pre ture
- □ Korisne savete ili dodatne informacije za osobu koja vodi turu
- □ Rešenja zagonetki ili izazova, kada je potrebno
- □ Pitanja ili aktivnost za posle ture
- □ Korisne reference i linkove

Završni saveti

- **Kreiraj prateći materijal uporedo sa glavnim sadržajem**

→ Dok kreiraš turu, odmah zapiši šta bi drugim ljudima moglo zatrebati da u potpunosti koriste tvoju turu. Vodi evidenciju o resursima koje koristiš za svaku stanicu. Odvoj informacije koje ne koristiš direktno u turi.

- **Osmisli uvodne i završne aktivnosti na kraju**
- **Neka bude jednostavno** i lako za korišćenje
- **Fokusiraj se na doživljaj**, a ne na količinu informacija. Uključenost je važnija od iznošenja svih činjenica.
- Imaj na umu da **snažna pitanja** stvaraju snažnije učešće
- **Daj fleksibilnost**, a ne stroge scenarije → tvoj materijal treba da podrži ljude koji žele da koriste tvoju turu, a ne da ih ograničava.

Sufinansira Evropska unija

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.